

249**ZARZĄDZENIE MINISTRA TRANSPORTU I GOSPODARKI MORSKIEJ**

z dnia 14 kwietnia 1997 r.

w sprawie przewozu przesyłek towarowych koleją na bocznicę i z bocznic.

Na podstawie art. 12 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. — Prawo przewozowe (Dz. U. z 1995 r. Nr 119, poz. 575 i z 1997 r. Nr 23, poz. 117) zarządza się, co następuje:

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Zarządzenie określa zasady nadawania do przewozu i wydawania przesyłek towarowych, zwanych dalej „przesyłkami”, na bocznicach kolejowych eksploatowanych przez ich posiadaczy na podstawie umowy zawartej z przewoźnikiem kolejowym, zwanym dalej „koleją”.

2. Umowa, o której mowa w ust. 1, zwana dalej „umową bocznicową”, określa szczegółowe warunki korzystania z bocznic przy przewozie przesyłek.

3. Do przewozów przesyłek na bocznicę i z bocznic wojskowych przepisy zarządzenia stosuje się w zakresie nie uregulowanym w odrębnych przepisach.

Obsługa bocznic

§ 2. 1. Kolej podstawia wagony na bocznicę i zabiera je z bocznic na podstawie planu obsługi bocznic w celu nadawania i wydawania przesyłek.

2. Plan obsługi bocznic ustala kolej. Kolej uwzględnia wnioski posiadacza bocznic dotyczące planu obsługi, jeżeli nie spowoduje to wydłużenia postoju wagonów w oczekiwaniu na ich podstawienie albo zabranie z bocznic lub odprawienie wagonów ze stacji.

3. Plan obsługi bocznic kolej przekazuje posiadaczowi bocznic na piśmie.

4. Plan obsługi bocznic może być zmieniony:

- 1) w razie zmiany rozkładu jazdy,
- 2) w razie zmiany warunków pracy stacji,
- 3) na wniosek posiadacza bocznic.

§ 3. 1. Obsługą planową bocznic jest obsługa dokonana w terminie ustalonym w planie obsługi. Czas obsługi bocznic określa się w pełnych godzinach.

2. Na wniosek posiadacza bocznic w planie obsługi bocznic mogą być ustalone oddzielne warunki obsługi dla podstawienia oraz dla zabrania wagonów, jeżeli nie narusza to warunków określonych w § 2.

3. Poza planem obsługi bocznic wagony mogą być podstawione tylko po uzgodnieniu z posiadaczem

bocznic. Zabieranie wagonów z bocznic poza planem obsługi może być dokonane, jeżeli posiadacz bocznic zgłosi gotowość do zabrania wagonów na godzinę przed ukończeniem czynności ładunkowych.

4. Kolej może podstawić wagony na bocznicę bez zgody posiadacza, gdy obsługa planowa nie została wykonana, a opóźnienie nie przekracza dwóch godzin liczonych od ostatniej godziny planowej obsługi.

Zamawianie wagonów

§ 4. 1. Posiadacz bocznic jest obowiązany zamówić wagony do załadunku nawet wtedy, gdy przesyłki ma ładować do wagonów próżnych uzyskanych po wyładowaniu przesyłek na bocznicę.

2. Za samowolne użycie wagonów do załadunku uważa się załadunek przesyłki do wagonu bez złożenia zamówienia lub użycie wagonu zamówionego, lecz nie przydzielonego przez kolej albo wystanie przesyłki w komunikacji innej niż wskazano w zamówieniu.

3. W razie samowolnego użycia wagonów do załadunku, kolej może odmówić przyjęcia przesyłek do ich załadunku. Za postój wagonów, do czasu zakończenia ich rozładunku, kolej pobiera ustalone w taryfie opłaty za pozostawanie wagonów w dyspozycji użytkownika, niezależnie od pobrania opłaty za samowolne użycie wagonów do załadunku.

§ 5. Bocznicę powinna posiadać front ładunkowy zapewniający bieżące przyjmowanie wszystkich przybyłych przesyłek i rodzajów wagonów oraz być wyposażona w odpowiednie mechaniczne urządzenia ładunkowe, zapewniające sprawne wykonanie czynności ładunkowych, a także urządzenia do ustalania masy przesyłek.

Podstawianie wagonów

§ 6. 1. Kolej podstawia na bocznicę wagony:

- 1) próżne — zamówione przez posiadacza bocznic oraz osoby stale lub czasowo współużytkujące bocznicę,
- 2) ładowne — z przesyłkami przybyłymi pod adresem:
  - a) posiadacza bocznic, jeżeli w odpowiedniej rubryce listu przewozowego:
    - zamieszczono żądanie podstawienia wagonu do wyładunku na bocznicę,
    - nie zamieszczono żądania podstawienia wagonu na bocznicę, lecz stacja obsługująca nie

otrzymała od odbiorcy zastrzeżeń co do podstawienia tej przesyłki na bocznicę,

- b) osób trzecich współużytkujących bocznicę stale lub czasowo, jeżeli zachodzą warunki określone pod lit. a),
- c) osób trzecich — w przypadkach wystąpienia trudności eksploatacyjnych, za zgodą posiadacza boczniccy.

2. Kolej przekazuje wagony posiadaczowi boczniccy w punkcie zdawczo-odbiorczym za pokwitowaniem.

3. Jeżeli posiadacz boczniccy nie zgłosi się po wagony przekazywane:

- 1) zgodnie z planem obsługi,
- 2) z opóźnieniem nie przekraczającym dwóch godzin w stosunku do terminu obsługi planowej,
- 3) zgodnie z uzgodnioną obsługą dodatkową, uważa się, że wagony pozostawione przez kolej w punkcie zdawczo-odbiorczym przyjęto bez zastrzeżeń.

4. Niezgłoszenie się posiadacza boczniccy, o którym mowa w ust. 3, kolej odnotowuje w dokumentach przekazania wagonów.

§ 7. Odbiorca obowiązany jest odebrać list przewozowy w ciągu najbliższych 24 godzin od chwili podstawienia przez kolej wagonu, pod rygorem wstrzymania dalszego podstawiania wagonów na bocznicę. Posiadacz boczniccy ma prawo wglądu do dokumentów przewozowych dotyczących wagonów podstawionych na bocznicę.

§ 8. 1. Wagony, w których stwierdzono ubytek lub uszkodzenie przesyłki bądź naruszenie plomb, mogą być podstawione na bocznicę po sprawdzeniu zawartości i sporządzeniu protokołu albo po założeniu plomb zabezpieczających przez stację obsługującą i zawiadomieniu o tym posiadacza boczniccy. W tym przypadku posiadacz boczniccy może przystąpić do otwarcia i rozładowania wagonu tylko w obecności wyznaczonego pracownika kolejowego, który ustala protokolarnie stan przesyłki. Protokół ten jest sporządzany z udziałem odbiorcy przesyłki, który może zgłaszać uwagi i zastrzeżenia.

2. Wagony z przesyłkami, które zakwestionował posiadacz boczniccy w punkcie zdawczo-odbiorczym z powodu ubytku lub uszkodzenia przesyłki bądź z powodu naruszenia plomb, kolej zabiera na stację obsługującą w celu sprawdzenia, jeżeli nie ma możliwości natychmiastowego sprawdzenia stanu przesyłki na boczniccy lub założenia plomb zabezpieczających.

3. Odbiorca przesyłki będącej pod dozorem celnym nie może rozpocząć wyładunku takiej przesyłki na boczniccy przed dokonaniem odprawy celnej ostatecznej i zwolnienia rzeczy do obrotu towarowego. Za czas oczekiwania wagonów na odprawę celną od podstawienia wagonów na bocznicę do rozpoczęcia odprawy celnej kolej pobiera opłatę ustaloną w taryfie.

Przeszkody w podstawianiu wagonów ładownych

§ 9. 1. Jeżeli ze względu na brak miejsca na torach zdawczo-odbiorczych boczniccy lub z innej przyczyny zależnej od posiadacza boczniccy nie można podstawić na bocznicę wszystkich przybyłych wagonów, kolej:

- 1) przekazuje na torach ogólnego użytku nadwyżkę wagonów, których wyładunek nie wymaga użycia specjalnych urządzeń zainstalowanych na boczniccy,
- 2) zatrzymuje na torach stacji obsługującej bocznicę te wagony, których wyładunek wymaga użycia specjalnych urządzeń zainstalowanych na boczniccy, lub gdy nie ma miejsca umożliwiającego wydanie przesyłki na stacji albo gdy odbiorca odmówił odbioru przesyłki, o której mowa w pkt 1, na torach ogólnego użytku.

2. Czas oczekiwania wagonów na stacji obsługującej dolicza się do czasu pozostawania wagonów w dyspozycji użytkownika boczniccy. W sytuacji gdy oczekiwanie wagonów na torach stacji obsługującej na ich podstawienie na bocznicę jest wynikiem kumulacji przesyłek nadanych w różnych dniach w trakcie przewozu, umowa bocznicowa może zawierać odrębne uregulowania w tej sprawie.

3. Przepis ust. 2 nie ma zastosowania, jeżeli oczekujące wagony nadawane były z jednej stacji przez nadawcę w różnych terminach, a skumulowanie nastąpiło z przyczyn zależnych od kolei.

§ 10. 1. Do przesyłek w wagonach, o których mowa w § 9 ust. 1, wydawanych na torach ogólnego użytku mają zastosowanie przepisy odnoszące się do przesyłek wydawanych na tych torach.

2. Czas pozostawania wagonów w dyspozycji użytkownika w odniesieniu do przesyłek zatrzymanych na torach stacji obsługującej liczony jest od czasu, w którym wagony te mogły być podstawione na bocznicę, co kolej odnotowuje w dokumentach przekazania przesyłek.

3. Wagony zatrzymane na torach stacji kolej podstawia na bocznicę w najbliższym terminie obsługi po ustaniu przeszkody uniemożliwiającej podstawienie ich na bocznicę. Jeżeli kolej nie dokona podstawienia wagonów w tym terminie, czasu postoju wagonów na stacji od tego terminu do czasu faktycznego podstawienia wagonów na bocznicę nie wlicza się do ogólnego czasu pozostawania wagonów w dyspozycji użytkownika.

§ 11. Posiadacz boczniccy powinien odebrać na stacji obsługującej bocznicę przesyłki w wagonach, które ze względu na rodzaj lub stan ładunku nie mogą być podstawione na bocznicę.

§ 12. 1. Jeżeli z przyczyn zależnych od kolei wagon nie może być podstawiony na bocznicę, kolej w porozumieniu z odbiorcą podstawia wagon na tory ogólnego użytku w celu wyładowania albo zatrzymuje wagon na torach stacji do czasu usunięcia przeszkody w pod-

stawieniu na bocznicy. Czasu postoju wagonu na stacji nie wlicza się do czasu pozostawiania wagonu w dyspozycji użytkownika.

2. W razie niemożności podstawienia wagonów z przesyłkami wskutek okoliczności, których kolej nie mogła przewidzieć ani im zapobiec, odbiorca obowiązany jest wagony te rozładować na torach ogólnego użytku. Jednakże gdy rozładowanie wagonu wymaga specjalnych urządzeń znajdujących się na bocznicy, kolej podstawia wagony na bocznicy w najbliższym terminie obsługi po ustaniu przeszkody. W tym przypadku czasu postoju wagonu na stacji nie wlicza się do czasu pozostawiania wagonu w dyspozycji użytkownika.

Zabieranie wagonów

§ 13. 1. O wagonach załadowanych lub wyładowanych na bocznicy i przygotowanych do zabrania posiadacz bocznicy zawiadamia pisemnie stację obsługującą na druku według wzoru ustalonego przez kolej i w godzinach określonych w umowie bocznicowej.

2. Wagony gotowe do zabrania posiadacz bocznicy dostarcza do punktu zdawczo-odbiorczego sprzęgnięte, z połączonymi wężami hamulcowymi.

3. Jeżeli na bocznicy ładuje się przeciętnie w każdej dobie co najmniej 20 wagonów, posiadacz bocznicy powinien przekazywać je zgrupowane w sposób określony w umowie bocznicowej.

4. Jeżeli posiadacz bocznicy, zobowiązany do grupowania przekazywanych wagonów ładownych, obowiązku tego nie dopełni należycie, uiszcza na rzecz kolei opłatę za grupowanie określoną w taryfie. Fakt ten kolej odnotowuje w dokumentach przekazania wagonów z bocznicy.

§ 14. 1. Posiadacz bocznicy i kolej potwierdzają przekazanie wagonów i ich stan w zawiadomieniu o wagonach gotowych do zabrania w trybie określonym w § 13 ust. 1. Nieobecność posiadacza bocznicy odnotowana w tym zawiadomieniu nie wpływa na znaczenie dowodowe zawiadomienia w zakresie odpowiedzialności za stan przesyłek i wagonów.

2. Jeżeli nieprawidłowości ujawnionych przy przekazywaniu wagonów nie można usunąć natychmiast, kolej zabiera grupę wagonów poprzedzającą wagon, w którym stwierdzono nieprawidłowości. Posiadacz bocznicy zobowiązany jest zabrać pozostałą grupę wagonów na bocznicy i tam doprowadzić wagony lub przesyłkę do należytego stanu.

3. Czas pozostawiania wagonu na bocznicy w związku z usuwaniem nieprawidłowości, o których mowa w ust. 2, oraz czas pobytu wagonu na stacji od chwili umożliwienia posiadaczowi bocznicy dostępu do czasu usunięcia nieprawidłowości i zawiadomienia o tym kolei dolicza się do czasu pozostawiania wagonu w dyspozycji użytkownika.

4. W razie ujawnienia przez kolej przeciążenia wagonu na stacji nadania, nadawca obowiązany jest wy-

ładować nadwyżkę towaru. Czas postoju wagonu, od chwili umożliwienia przez kolej dokonania wyładowania do chwili zawiadomienia kolei o wyładowaniu nadwyżki towaru, dolicza się do czasu pozostawiania wagonu w dyspozycji użytkownika.

§ 15. 1. W przypadku gdy posiadacz bocznicy uzyskał zgodę kolei na doręczenie do punktu zdawczo-odbiorczego zawiadomienia o wagonach gotowych do zabrania, a wagonów tych nie przygotował, jest obowiązany zawiadomić o tym stację obsługującą co najmniej na godzinę przed planowaną obsługą.

2. Podstawienie wagonów z torów stacyjnych do punktu zdawczo-odbiorczego oraz zwrot wagonów z punktu zdawczo-odbiorczego bocznicy na tory stacji środkami posiadacza bocznicy jest dozwolone tylko wtedy, gdy umowa przewiduje tego rodzaju obsługiwane lub kolej wyrazi na to zgodę. W takich przypadkach kolej nie pobiera opłaty za podstawienie lub zabranie wagonu.

Zawarcie umowy przewozu

§ 16. 1. Nadawca przesyłki załadowanej na bocznicy załatwia wszystkie sprawy związane z zawarciem umowy przewozu na stacji kolejowej obsługującej bocznicy, jeżeli umowa bocznicowa nie stanowi inaczej.

2. Na wagony załadowane na bocznicy nadawca obowiązany jest nałożyć własne plomby według wzoru uzgodnionego z koleją.

Czas pozostawiania wagonów w dyspozycji posiadacza bocznicy

§ 17. 1. Czas pozostawiania wagonów w dyspozycji posiadacza bocznicy obejmuje:

- 1) czas faktycznego załadowania lub wyładowania przesyłki,
  - 2) czas na przebycie odległości pomiędzy punktem zdawczo-odbiorczym a punktami ładunkowymi na bocznicy,
  - 3) czas na wykonanie prac manewrowych lub innych czynności określonych w umowie bocznicowej,
  - 4) czas podstawienia wagonów na żądanie posiadacza bocznicy ze stacji lub do stacji obsługującej albo przestawienia z jednej bocznicy na drugą położoną w obrębie tej samej stacji obsługującej,
- z zastrzeżeniem ust. 3 i 5.

2. Jeżeli po wyładowaniu przesyłki używa się wagonów do ponownego załadowania, czas pozostawiania wagonów w dyspozycji użytkownika wylicza się oddzielnie dla każdej operacji ładunkowej.

3. Czas pozostawiania wagonów w dyspozycji posiadacza bocznicy nie obejmuje czasu na załatwienie formalności przewidzianych przepisami, w szczególności dotyczącymi odprawy celnej, kontroli standaryzacyjnej, sanitarnej itp.

4. W przypadku grupowania wagonów środkami posiadacza bocznicy, po stwierdzeniu tego faktu przez kolej, nie pobiera się opłaty za pozostawianie wagonów w dyspozycji użytkownika, ustalonej w taryfie.

5. Czas pozostawiania wagonów na bocznicy wojaskowej nie obejmuje czasu postoju wagonów prawidłowo załadowanych, jeżeli oczekują na uzupełnienie składu pociągu z przyczyn niezależnych od nadawcy.

§ 18. 1. Czas pozostawiania w dyspozycji użytkownika wagonów podstawionych na bocznice liczy się:

- 1) od pełnej godziny po podstawieniu wagonów w czasie obsługi planowej lub dodatkowej uzgodnionej z posiadaczem bocznicy,
- 2) od pierwszej planowej obsługi w dniu, w którym wagon został zamówiony, gdy:
  - a) podstawiono go przed terminem, na który był zamówiony,
  - b) wagon po wyładowaniu w dniu poprzednim pozostaje, za zgodą kolei, na bocznicy do załadowania,
- 3) od czasu ukończenia wyładunku, jeżeli wagon po wyładowaniu przesyłki został przeznaczony do załadowania przesyłki ładowanej na bocznicy w tym samym dniu,
- 4) od najbliższej planowej obsługi, jeżeli wagon podstawiono w czasie obsługi dodatkowej bez zgody posiadacza bocznicy,
- 5) od pełnej godziny przypadającej po podstawieniu wagonu, który kolej przekazała do punktu zdawczo-odbiorczego z opóźnieniem nie przekraczającym dwóch godzin w stosunku do planowej obsługi,
- 6) od przybycia przedstawiciela kolei w celu komisyjnego wydania przesyłki.

2. Czas pozostawiania wagonów w dyspozycji użytkownika przy przesyłkach adresowanych do osób trzecich, korzystających również z bocznicy, liczy się od godziny podstawienia wagonów na bocznice po uprzednim zawiadomieniu użytkownika o terminie podstawienia.

§ 19. 1. Czas pozostawiania wagonów w dyspozycji użytkownika liczy się:

- 1) do czasu faktycznego ukończenia czynności ładunkowych, jeżeli posiadacz bocznicy zawiadomi stację obsługującą o gotowości wagonów do zabrania, nie później niż na godzinę przed ukończeniem czynności ładunkowych,
- 2) do czasu zabrania wagonów, najpóźniej jednak do najbliższej planowej obsługi, w której wagony nie mogły być zabrane, jeżeli posiadacz bocznicy nie powiadomił stacji obsługującej o gotowości wagonów do zabrania albo gdy wagony podczas dokonywania planowej lub dodatkowej obsługi, uzgodnionej z posiadaczem bocznicy, nie są gotowe do zabrania.

2. Zawiadomienie stacji obsługującej przez posiadacza bocznicy o gotowości wagonów do zabrania jest równoznaczne z wyrażeniem przez niego zgody na dokonanie dodatkowej obsługi.

§ 20. Posiadacz bocznicy może wyznaczyć własnych dozorców do ochrony przesyłek przewożonych od punktu zdawczo-odbiorczego do stacji obsługującej, pod warunkiem że zawarcie umowy przewozu nastąpi na stacji obsługującej.

§ 21. Odpowiedzialność za szkody powstałe w czasie podstawiania i zabierania wagonów z przesyłkami na bocznice i z bocznicy ponoszą strony umowy bocznicy, na warunkach określonych w umowie.

Warunki szczególne dotyczące przewozu przesyłek wagonami węglarkami

§ 22. 1. Przepisy § 22—25 mają zastosowanie przy przewozie przesyłek dokonywanym wagonami węglarkami, w szczególności węgla kamiennego, a na wniosek nadawcy i za zgodą kolei dopuszcza się stosowanie niniejszych przepisów do innych towarów ładowanych do wagonów węglarek.

2. Pozostawianie wagonów w dyspozycji użytkownika w przypadkach wyżej określonych rozlicza się z zastosowaniem zasad ewidencji tonażowej.

§ 23. 1. Kopalnie węgla kamiennego lub inne podmioty, zwane dalej „kopalniami”, zamawiają wagony do załadunku na bocznicach, dokonują rozliczeń z koleją z tytułu pozostawiania wagonów w ich dyspozycji na warunkach określonych w umowie bocznicy.

2. Kopalnia nie zamawia węglarek, jeżeli przewóz ma być dokonany wagonami nie należącymi do kolei.

3. Kopalnie mogą bez uzgodnienia z koleją przystępować do ładowania węglarek przeznaczonych na następny okres ładunkowy.

4. W uzasadnionych przypadkach, za zgodą kolei, kopalnie mogą przystąpić do wcześniejszego ładowania węglarek podstawianych do kopalni w liczbie przekraczającej dobowe zamówienie, tzn. na następną dobę ładunkową.

5. Kolej może podstawić kopalni wagony węglarki w liczbie przekraczającej dobowe zamówienie. W przypadku użycia bez zgody kolei wagonów węglarek do załadowania w liczbie przewyższającej dobowe zamówienie, kolej uznaje je jako załadowane samowolnie.

§ 24. 1. Wagony przeznaczone do załadowania węgla kamiennego kolej powinna podstawić przed rozpoczęciem okresu ładunkowego, na który zamówiła je kopalnia.

2. Uznaje się, że kolej wypełniła swoje zobowiązanie wobec kopalni, gdy podstawiała wagony co najmniej w ilości proporcjonalnej do wielkości załadunku w kolejnych godzinach okresu ładunkowego, a ostatnią grupę wagonów zamówionych na dany okres ła-

dunkowy podstawia nie później niż na dwie godziny przed jego zakończeniem.

3. Kolej może podstawić kopalni wagony węglarki w ilości przekraczającej dobowe zamówienie po pełnym pokryciu zapotrzebowania innych kopalń. Kopalnie są zobowiązane do gromadzenia na bocznicach próżnych wagonów węglarek przeznaczonych pod załadunek. Czas pozostawiania wagonów w dyspozycji użytkownika biegnie od pierwszej godziny okresu ładunkowego, na który wagony zostały zamówione.

4. Jeżeli kopalnia po wyładowaniu wagonów węglarek użyje ich do załadowania bez uzyskania zgody kolei, czas pozostawiania wagonów w dyspozycji użytkownika liczy się od chwili wyładowania.

5. Po uzgodnieniu z koleją kopalnia po wyładowaniu wagonów węglarek może je zatrzymać do załadowania, czyniąc o tym adnotację w zawiadomieniu.

§ 25. 1. Jeżeli kopalnia wcześniej załaduje wagony węglarki będące w zapasie, czas pobytu wagonów w dyspozycji użytkownika liczy się od początku okresu ładunkowego, w którym wagony były przekazane kolei, lub od godziny podstawienia, jeżeli wagony były podstawione w czasie trwania okresu ładunkowego.

2. W razie braku wagonów na pokrycie zamówienia na początku okresu ładunkowego i przy jednoczesnym zatrzymaniu za zgodą kolei niezbędnej ilości wagonów węglarek z poprzedniego okresu, czas pozostawiania w dyspozycji użytkownika wagonów zatrzymanych na następny okres liczy się od rozpoczęcia tego okresu.

Przepisy końcowe

§ 26. Umowy bocznicowe zawarte przed dniem wejścia w życie zarządzenia strony dostosują do jego przepisów w ciągu roku od dnia wejścia w życie zarządzenia.

§ 27. Traci moc zarządzenie Ministra Komunikacji z dnia 30 lipca 1985 r. w sprawie przewozu przesyłek przy korzystaniu z bocznic kolejowych (Dz. T. i Z. K. Nr 10, poz. 73).

§ 28. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie miesiąca od dnia ogłoszenia.

Minister Transportu i Gospodarki Morskiej:

B. Liberadzki